

newsletter

● január 2024

Informačný bulletin pre zamestnancov
v systéme výchovného poradenstva
a prevencie

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

OBSAH č. 1/24

Predslov	3
Čo sa v januárovom čísle dozviete?	4
Dávame do pozornosti	4
Pripravili sme pre vás elektronickú knihu našich najpočúvanejších podcastov „Nahlas o deťoch“.. ..	4
MŠVVaŠ SR zverejnilo Konceptiu usmerňovania metodologickej činnosti v systéme poradenstva a prevencie v špeciálnych výchovných zariadeniach	4
Nahliadnite do úseku nášho výskumu...	5
Tráviť čas sami so sebou a spomaliť - význam pre osobnosť zo psychologického hľadiska	5
Vypočujte si podcasty „Nahlas o deťoch“	8
Čo robiť, aby si dieťa nesiahlo na život, 2. časť	8
Aké sú vzťahy a emócie nadaných detí?	8
Prevenčia u našich detí	8
Ako viesť deti k vďačnosti?	9
Zaujalo nás...	9
Pozor schod! alebo čo s nadaným žiakom	9
Štátna školská inšpekcia zverejnila správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR	9
Knižné novinky	10
Psychoterapeutické systémy	10
Vzdělání a dnešek	10

PREDSLOV

Milé kolegyně, milí kolegovia, milí čitatelia,

rok 2023 nielen nám, ale aj celej spoločnosti výrazne pripomenul, akým dôležitým je systém poradenstva a prevencie pre deti, žiakov, študentov, a aj ich rodičov. Poukázal na potrebu dostupnej a včasnej pomoci už pri hľadaní prvých odpovedí na to, ako v súčasnej dobe zvládať situácie negatívne vplyvajúce na psychickú pohodu. Pomoci od skvelých a pripravených odborníkov v našom systéme - od triednych učiteľov, členov školských podporných tímov, až po odborných zamestnancov v centrách a špecializovaných centrách poradenstva a prevencie, či vychovávateľov a odborných zamestnancov v špeciálnych výchovných zariadeniach.

Rok 2024, do ktorého práve vstupujeme, bude pre VÚDPaP najmä rokom podpory duševného zdravia v školskom prostredí. Rokom, ktorý vytvorí priestor na posilnenie prevencie ako základného kameňa podpory duševného zdravia detí, žiakov, študentov a ich rodičov. Rokom, kedy vaše skúsenosti budú pre nás zdrojom inšpirácie a vaše nápady v oblasti podpory a ochrany duševného zdravia podnetom na inovácie. Pretože len spoločnými silami a energiou dokážeme prispieť k tomu, že pomoc k všetkým deťom v našej krajine príde včas, svižne a účinne.

Milí priatelia, kolegyně a kolegovia, želám nám aj vám, aby sme v roku 2024 vedeli a mohli prispieť k tomu, aby naše deti, žiaci, študenti a ich rodičia mali dostupné nástroje a pomoc, ktoré ich posunú k duševnej pohode a zdravšiemu zvládnutiu náročných chvíľ.

*Janette Motlová,
riaditeľka VÚDPaP*

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Čo sa v januárovom čísle dozviete?

Počas sviatočných voľných chvíľ sme mali možnosť spomaliť a možno byť aj na chvíľu osamote, skrátka iba sami so sebou. Prečo je to zo psychologického hľadiska také dôležité? Dozviete sa v príspevku, o ktorý sa s nami podelila naša kolegyňa z úseku výskumu. Pripomenieme vám, že MŠVVaŠ SR zverejnilo Konceptiu usmerňovania metodologickej činnosti v systéme poradenstva a prevencie v špeciálnych výchovných zariadeniach a naše najpočúvanejšie podcasty Nahlas o deťoch si môžete pripomenúť v elektronickej knihe podcastov, plnej hodnotných rozhovorov. Aké sú vzťahy a emócie nadaných detí, prečo je dôležitá prevencia u našich detí či ako viesť deti k vďačnosti, aj to sú témy našich podcastov Nahlas o deťoch, ktoré si môžete vypočuť. Na záver vám prezradíme, aké novinky sa objavili na pulkoch kníhkupectiev.

Príjemné čítanie.

Dávame do pozornosti

MŠVVaŠ SR zverejnilo Konceptiu usmerňovania metodologickej činnosti v systéme poradenstva a prevencie v špeciálnych výchovných zariadeniach

Pripravili sme pre vás elektronicкую knihu našich najpočúvanejších podcastov „Nahlas o deťoch“

„Nahlas o deťoch“ je názov podcastu, ktorý pre rodičov a širokú verejnosť pravidelne pripravujeme. Aké témy boli najpočúvanejšie od roku 2019 do mája 2023?

Dozviete sa [TU](#).

„Konceptia usmerňovania metodologickej činnosti“ definuje realizáciu metodického usmerňovania a metodologickej podpory v systéme poradenstva a prevencie. Na obsah a výkon metodologickej činnosti je nazerané ako na aktualizáciu, revidovanie a zjednotenie súčasného stavu v metodologickej činnosti s reflektovaním aktuálne prebiehajúcich zmien (reforma poradenského systému, novelizácia školských právnych predpisov).

Viac informácií a plné znenie dokumentu [nájdete TU](#).

V priebehu roku 2024 bude Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie ku Konceptii usmerňovania metodologickej činnosti realizovať webináre. Informácie o pripravovaných webinároch následne nájdete aj na našom [Facebooku](#).

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Nahliadnite do úseku nášho výskumu...

Tráviť čas sami so sebou a spomaliť - význam pre osobnosť zo psychologického hľadiska

(Nikoleta Kuglerová)

Za posledné obdobie mám možnosť pozorovať, že čoraz viac ľudí, nielen počas sviatkov a v období „zimného spánku“, potrebuje a vyhľadáva čas osamote. Jednak na nás uponáhľaná doba tlačí, aby sme vždy robili viac a boli v pohybe, a aj pandémie a spoločenské dianie posledného obdobia si vyžiadalo viac našej vnútornej pozornosti a odolnosti. Nebudeme si klamať, užívať si vianočné sviatky (alebo akékoľvek bežné dni) či pohodu a oddych v čase vojen, násillia, zhonu a tlaku nie je najjednoduchšie pre dospelých, nieto ešte pre mnohých mladých a mladších ľudí. V poslednej dobe čoraz viac pozorujem zvýšenú potrebu prinavrátania sa k sebe, do seba, a možno aj k nášmu vnútornému dieťaťu. K času strávenému osamote, nie však v osamelosti.

Samota a osamelosť sú však dva odlišné javy. Samota (z ang. prekladu „solitude“) označuje stav, kedy trávime čas sami so sebou, bez druhých ľudí, a aj bez sociálnych sietí. Osamelosť (z ang. prekladu „loneliness“), tá je už menej príjemná, pomenúva nepríjemné prežívanie či emočný stav spojený s pocitom prázdnoty, že sme na život sami, nikoho akoby nemáme - nezávisle od toho, či máme alebo nemáme okolo seba aj druhých ľudí. Pocity osamelosti je potrebné riešiť, keď ich prežívame dlhodobo, alebo nám tento pocit bráni v spokojnom živote. Samota môže mať aj značné benefity, ako i výskumy ukazujú.

Odborná literatúra rozlišuje dva typy samoty. Reaktívna samota, ktorá sa prejavuje ako potreba vyhýbania, strávenia sa sociálnej interakcii, napríklad ako dôsledok depresie či sociálnej fóbie, má častejšie negatívne dopady na prežívanie jednotlivca. Keď sa zhovárme o deťoch v predprimárnej a primárnej starostlivosti, ako aj na prvom stupni základných škôl, je u nich zvýšená potreba trávenia času s druhými, bezpečnými osobami, zabezpečujúcimi potrebnú reguláciu, podporu, pomoc, resp. nasmerovanie a starostlivosť. Zvyčajne sa postupne zvyšuje potreba samostatnosti a rovesníckeho kontaktu, spoznávania cez hru či tvorenie. U dospelievajúcich je potreba vyhýbať sa socializácii a izolovanie sa, ako aj zvýše-

né príznaky úzkosti či depresie, varovným signálom. Naopak, ak nám samota prináša priestor a príležitosti na sebareflexiu, utužuje našu schopnosť budovať si zručnosti emočnej regulácie a vysporiadania sa so stresom či inými záťažovými situáciami, ak nás k samote vedie zámerná motivácia našou duševnou pohodou a spokojnosťou a vyjadruje tendenciu užívať si čas trávený osamote, teda sami so sebou, aj pre potreby tvorenia, kreativity, sebaujadrenia, pripisujeme jej pozitívne dopady.

Vďaka času trávenému osamote, resp. sami so sebou dostane naša hlava a vnútorný svet väčší priestor. Pomáha nám to cítiť sa viac regulovane v rámci emočného prežívania, znižuje sa aj úroveň nášho prežívaného stresu, zvyšuje sa naša produktivita a aj kreativita. Naučiť sa byť sami so sebou nám poskytuje priestor premýšľať. V prehľadovej štúdií (2020) sa odborníci zamerali na dospievajúcu populáciu, teda mladistvých na stredných a vysokých školách, ktorým už pribúda povinností, aj samostatnosti, a v živote sa vyskytujú aj nové, niekedy viac emotívne a náročnejšie situácie - vzťahy, škola, vlastná identita, či osobnostné zmeny. Zistili, že práve u mladistvých je dôležité, aby si vedeli vyhradiť čas na seba pravidelne, naučiť sa tak praktizovať i starostlivosť o seba, čas na sebareflexiu a zlepšovať si tak schopnosti rozpoznávania emócií, správania a celkovo duševného zdravia a svojej duševnej pohody. Medzi ďalšie benefity (2023) patrí pocit slobody, zvýšená miera kreativity, emočné povedomie, vnímaná intimita či spiritualita. Kvalitatívna štúdia z roku 2020 skúmala prežívanie a vnímanie času stráveného osamote u 124 respondentov a respondentiek. Najčastejšie samotu opisovali ako možnosť voľby, ako uspokojujúcu činnosť, ktorú si užívajú, a je pre nich zmysluplná. Rozdiely vo vnímaní sa objavili medzi mladšími a staršími dospelými, pričom u starších je prínosné tráviť čas osamote. Samota pri-

spieva a spolupodieľa sa na kvalite ich života.

Vo výskume z roku 2021 na vzorke vyše 1000 raných až stredných adolescentov vo veku 10-16 rokov (priemernom veku 12 rokov), kde polovicu tvorili ženy/dievčatá, bola reaktívna samota často spojená s depresívnymi príznakmi, či viktimizáciou zo strany rovesníctva (ang. „peer victimization“ - správanie podobné šikane, no s latentnejšími prejavmi) a nižším sebavedomím. Autorstvo štúdie odporúča, aby sme venovali väčšiu pozornosť týmto dospievajúcim, ktorých motívom na trávenie času osamote sú často hanblivosť, nesociálnosť, či až sociálna úzkosť a fóbia, alebo vyhýbanie. Ďalej výskum z roku 2022 naprieč vyše 400 dospievajúcimi vo veku 18-26 rokov, z čoho polovicu tvorili ženy a 52% patrilo k etnickej menšine, poukázal, že v dňoch, kedy dospievajúci trávili väčší čas osamote ako zvyčajne, prežívali aj väčšiu radosť pri interakcii s ďalšími. Naopak, vysoko a stredne plaché osoby s vyhýbavými tendenciami, alebo viac introvertné osoby v dňoch, kedy trávili viac času osamote, vnímali sociálne interakcie ako viac zúskostňujúce. Napriek tomu, že v dospievajúcom veku, v dňoch, kedy trávime viac času osamote, sa môžu zdať sociálne interakcie zaujímavejšie, dospievajúci, ktorí aktívne vyhľadávajú čas osamote ako únik od vnímaného stresu alebo nepríjemných sociálnych okolností, ich takto nemusia prežívať.

Poznáme však aj samotárske povahy, tzv. „samotárov“ a „samotáčky“ (ang. preklad „loners“), o ktorých sa stereotypne predpokladá, že musia byť teda automaticky menej šťastní, nakoľko trávajú viac času osamote. Ich úroveň šťastia, duševnú pohodu, ako aj ďalšie faktory ako osamelosť, sociálna fóbia a extravertzia, skúmal dizertačný výskum (2010) naprieč vyše 500 ľuďmi. Ako však aj výsledky ukázali, tzv. samotári/ky nepotvrdzujú stereotyp toho, že by boli nešťastní alebo prežívali horšiu duševnú pohodu, a ani u väčšiny populácie sa dané výsledky nepreukázali. Až 21,7% z celej vzorky dospelých a 20,6% samotárov a samotárok dosahovali priemerné alebo až vysoké skóre prežívaného šťastia a duševnej pohody.

To, že trávime čas sami so sebou, nám pomáha uvoľňovať i kreativitu, ktorá je prospešná aj pre naše duševné zdravie. Poskytuje nám priestor od ostatných, oslobodí a uvoľní náš mozog, ktorý vďaka tomu vie tvoriť nové myšlienky či nápady. Kreatívna tvorba vie byť nástrojom, ako prejavovať či pracovať s rôznymi emóciami, od tých prí-

jemných, po menej príjemné, až nepríjemné. Získavame priestor pracovať na sebe, čas sústrediť alebo zamerať sa na seba a stanovovanie si cieľov. Zvyšuje sa tak aj naša produktivita. Zlepšuje sa naša schopnosť vnímať seba, ale aj druhých, ostať viac „naladení“ na seba a druhých a kultivovať sebauvedomenie. Mať priestor mimo pravidiel a povinností nám pomáha cítiť sa viac uvoľnene, čím sa znižuje úroveň stresu. Čas trávený samostatne dokáže byť prospešný aj pre kvalitu nášho spánku (práve vďaka lepšej schopnosti emočnej regulácie a zníženej hladine stresu).

Ako aj ďalší dizertačný výskum (2021) spomína, človek je sociálny tvor, a socializáciu potrebujeme. Väčšinu času trávime spoločenskými aktivitami, buď naživo alebo v online priestore. Vďaka sociálnej opore a okruhu známych a blízkych ľudí sa cítime lepšie, spokojnejšie. Samota pre nás dokáže byť nápomocná a náučná aj v tom, ako prežívame a vieme regulovať emócie v každodennom živote. Rovnako môže byť nápomocná aj pri znižovaní záťaže niektorých väčších emócií ako stres či nadšenie, ak ju vnímame ako prínosnú a naplňujúcu, prípadne, keď si čas trávený osamote vieme užívať. Závisí to však aj od toho, ako čas osamote trávime a aký je náš osobný postoj k samote.

Ak je samota alebo trávenie času samých so sebou spochiatku náročné, skúsme sa na začiatok zahĺbiť viac do seba v spoločnosti iných ľudí, napríklad písaním, čítaním, kreslením či inou aktivitou v knižnici, parku alebo

kaviarni. Spočiatku stačí zopár hodín mesačne, týždenne a neskôr možno sami pocítite potrebu a chuť byť sami, alebo sa vydať napríklad až na pobyt v tme!

Naopak, potrebu tráviť viac času sami so sebou môžeme zažívať v prípade, ak prechádzame rôznymi zmenami, pracujeme na sebe, alebo len vo všeobecnosti potrebujeme byť vo svojom vnútornom svete. Pomáha nám to pochopiť, kto sme, keď sme sami so sebou, aké sú naše záujmy a túžby, prípadne občas aj obavy a strachy. Alebo aj to, ako radi trávime čas, keď máme možnosť samostatnej voľby. Ak však čoraz častejšie zažívate vy alebo niekto vo vašom okolí pocity osamelosti, reaktívnej samoty, prípadne si ich všímate u detí, mladistvých a dospelých, požiadajte o pomoc, alebo sa pozhovárajte, venujte tomu pozornosť.

Možno sa vám, aj nám všetkým po čase začne dariť užívať si čas sami so sebou, ako spôsob starostlivosti o seba a o svoje duševné zdravie. Kultivujeme tým aj našu schopnosť sebasúcitú, sebarešpektu, sebalásky a pochopenia. Ako na sebaspoznávanie alebo tzv. „self-care ideas“:

- Skúste journaling metódu; vezmite si niečo na písanie a zapisujte, čo potrebujete, čo by ste chceli. Môže to byť forma denníka, písať si môžete svoje myšlienky, pocity, alebo povoľte uzdu kreativite či fantázii. Neexistuje správny a nesprávny spôsob journalingu, preto si ho dovoľte užívať a prípadne pozorovať.

- Mindfulness techniky, či rôzne meditácie, dychové cvičenia a relaxačné techniky môžu pomôcť upokojiť myseľ, aj naše emočné prežívanie, upokojujú aj telo a pomáhajú nám načerávať energiu. Či už vo forme vizualizácií, pohybu alebo vokálnych techník.
- Naše telo intuitívne vie, čo mu je príjemné, skúste mu trochu viac načúvať a nechať sa ním viesť. Môžete si pustiť hudbu a uvoľniť do nej telo, vziať potreby na kreslenie alebo písanie, hudobný nástroj či boxovacie vrece.
- Skúsiť si nové hobby, alebo oprášte staré záľuby, napríklad tancom, športovaním, jógou, v prírode, či štrikovaním, záhradkárčením, hraním, čítaním, vymýšľaním, zaznamenávaním - alebo skúste, čo ste vždy chceli skúsiť.
- Nudiť sa a nerobiť občas vôbec nič - je čas regenerácie!
- Spoznávajte svoje bežné aktivity sami so sebou, spoznávajte sami seba.

Literatúra na vyžiadanie

u autorky:

nikoleta.kuglerova@vudpap.sk

VYPOČUJTE SI PODCASTY

NAHLAS
O DEŤOCH

Čo robiť, aby si dieťa nesiahlo na život, 2. časť

Ako reagovať, ak sa nám dieťa zdôverí, že si chce siahnúť na život? Čo môžeme urobiť, ak nechce ísť k odborníkovi? Ako môže pomôcť okolie, ak si suicidiálne prejavy všimne? Aj to sú otázky, ktoré preberáme v našom podcaste [Nahlas o deťoch](#) so psychologičkou VÚDPaP, doktorkou Evou Smikovou, PhD.

K téme odporúčame odborným a pedagogickým zamestnancom:

- [Odborný postup Dieťa s depresiou, sebapoškodzovaním a so samovražedným správaním](#)
- Podstránku ku [krízovej interencii](#) a [prevencii](#)

Aké sú vzťahy a emócie nadaných detí?

V podcaste sa rozprávame o aktuálnom výskume Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, ktorý sa týkal emócií a vzťahov nadaných siedmakov a ôsmakov. „Výskumné zistenia nepreukazujú, že by mali nadané deti zásadné ťažkosti s priateľskými vzťahmi. Ukazuje sa, že sú so svojimi vzťahmi spokojné a vnímajú sa ako sociálne zručné,“ hovorí psychologička VÚDPaP Mgr. Eva Rajčániová.

Prevencia u našich detí

Prevenciou vieme zabrániť mnohým kritickým situáciám. Ako však preventívne pôsobiť na naše deti? V **podcaste** sa dozvieme, že aj rodičia môžu byť iniciátorom preventívnych aktivít v školách. „Rodič trávi s dieťaťom najviac času. Keď ho pozorne počúva a zachytí, že sa v triede zhoršujú vzťahy medzi spolužiakmi, môže iniciatívne osloviť triednu učiteľku, učiteľa alebo školských psychologov, aby naplánovali preventívne aktivity. Ak sa urobia včas, nebude potrebné hľadať odborníkov mimo školy,“ hovorí riaditeľ Centra prevencie v Banskej Bystrici PhDr. Ľubomír Tichý.

Ako viesť deti k vďačnosti?

„Ľudia, ktorí sú vďační, sú v živote šťastnejší. Podľa výskumov sú fyzicky zdravší, lepšie spia, a dokonca aj dlhšie žijú,“ hovorí psychologička Lucia Lenická z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie. Podľa nej sa deti nerodia vďačné, ani empatické. Vekom sa však vďačnosť vyvíja a dá sa aj trénovať. Vypočujte si náš [podcast Nahlas o deťoch](#).

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Zaujalo nás...

Pozor schod! alebo čo s nadaným žiakom

Portál talentovani.cz zverejnil publikáciu o nadaných žiakoch v školskom prostredí. Ako s takýmito žiakmi pracovať, hodnotiť a podporovať ich podľa štýlu učenia a talentu? Myslíte si, že v triede nemáte nadaného žiaka? Možno sa mýlite. Ak potrebujete viac informácií a pomoc, publikácia vám poradí, kde ju hľadať.

Stiahnuť si ju môžete zdarma [TU](#).

Štátna školská inšpekcia zverejnila správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR

Ako uvádza [Štátna školská inšpekcia](#), zistenia v správe vychádzajú z 986 vykonaných inšpekcií v 710-ich štátnych, 211-ich súkromných a 65-ich cirkevných subjektoch. Dočítate sa v nej okrem iného aj o zisteniach z komplexných inšpekcií; z „domáceho vzdelávania“; z prijímania žiakov do špeciálnych škôl a špeciálnych tried; zo zabezpečenia, priebehu a výsledkov prijímacieho konania a v neposlednom rade aj o zisteniach súvisiacich so vzdelávaním žiakov z Ukrajiny. Nechýbajú odporúčania pre riaditeľov, zriaďovateľov a pre systém, ktoré vychádzajú zo zistení v jednotlivých školách a školských zariadeniach.

Správu [nájdete TU](#).

02 4342 0973

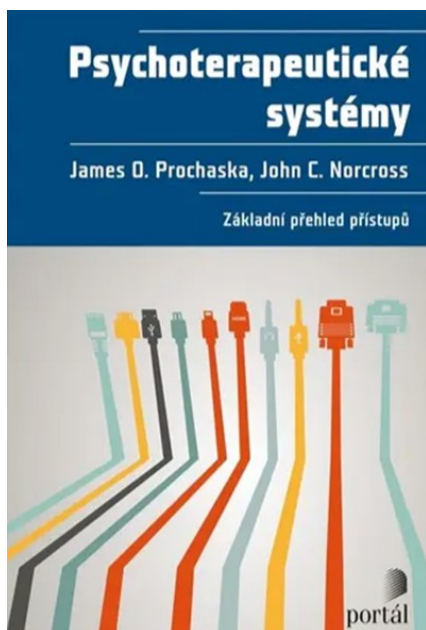

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Knižné novinky

Psychoterapeutické systémy

Autori: Prochaska O. James, Norcross C. John
Portál, 2024

Systematická kniha prináša prehľad základných psychoterapeutických smerov, vrátane psychodynamického, existenciálneho, interpersonálneho, behaviorálneho, kognitívneho, systemického, konštruktivistického, multi-kultúrneho a integratívneho. Jednotlivé školy sú porovnávané, s cieľom vytvoriť transteoretický pohľad na psychoterapiu. Každá kapitola je poňatá jednotne, takže od príkladu a príslušnej teórie osobnosti a psychopatológie sa prechádza k typickým terapeutickým procesom a podobe terapeutického vzťahu, sú rozobrané rôzne prístupy v rámci daného smeru, pojednané výskumy efektivity, kritika z pohľadu iných prístupov, a tiež hypotetická kazuistika pacienta liečená optikou tohto prístupu. Nechýbajú ďalšie príklady, ani kľúčové pojmy a odporúčané zdroje na ďalšie štúdium. Obsahom knihy je analýza 15-ich vodcovských psychoterapeutických smerov a stručný prehľad ďalších 32-och škôl. Autori prichádzajú k záveru, že rôzne pohľady sa zhodujú v tom, aké procesy navodzujú zmenu, ale líšia sa v názore na to, čo treba meniť.

Sledujte nás.

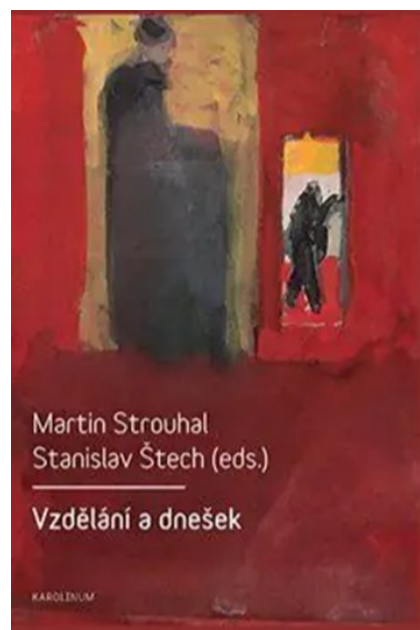
02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Vzdělání a dnešek

Autori: Martin Strouhal, Stanislav Štech
Univerzita Karlova, 2023

Monografia predstavuje texty českých a slovenských VŠ učiteľov a bádateľov v oblasti pedagogiky, psychológie, sociológie a filozofie výchovy, ktorí sa zaoberajú otázkami teórie vzdelania. Je rozvrhnutá do troch častí, tematizujúcich problémy vzdelanosti z rôznych perspektív a sledujúcich špecifické logiky, rozpory a otázky týchto problémov. Zahŕňa perspektívy a texty historické, metodologické a filozofické a texty so sociopolitickým presahom zamerané na problémy ideologizácie súčasných konceptov vzdelania. Konkrétne sú v knihe riešené tieto témy: historické predobrazy súčasných problémov v teórii vzdelania; Komenského obraz sveta vzdelancov, jeho atribúty a kritika; fenomenologická analýza súčasných koncepcií vzdelania v kontexte filozofie prirodzeného sveta; úloha metafor v pedagogickom diskurze a chýbajúca metafora idey vzdelanosti; ideové a organizačné zmeny v riadení univerzít a v podobách univerzitného vzdelávania pod vplyvom neoliberalných tlakov; akademické ciele základného vzdelávania; školské reformy a ich ideologizácia; problematika kultúrneho relativizmu vo vzdelávaní.